

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-490-0-17>

THE IDEA OF WAR IS A HISTORICAL MEASURE OF THE SPIRITUAL CULTURE OF SOCIETY

ІДЕЯ ВІЙНИ – ІСТОРИЧНЕ МІРИЛО ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Dovgan A. O.

*Doctor of Philosophy, Professor,
Professor at the Department
of Philosophy and Social Sciences
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University*

Довгань А. О.

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
та соціальних наук
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Hryhoruk N. A.

*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department
of World History and Religious Studies
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Григорук Н. А.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
тарелігієзнавства
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

В сучасних умовах перманентної нестабільності суспільства виникає невизначеність дозволеного і забороненого, що може привести до рецидиву радикальної форми суспільної агресивності великих мас населення – війни як «особливим структурним розладом культури» (Р.К. Мертон), всередині конкретної соціальної структури. Виникає питання, чому сприймається війна як суспільно організована конфліктна дія великої маси людей, як вона створюється, який її результат. У своїх статтях 1918 року М. Грушевський висловлює думку про взаємозв'язок суспільних змін і радикальних форм соціальної поведінки. Він пропонує твердо і реально оцінити ті реальні умови, в котрих опинились українці в результаті революції та війни за українську самостійність. Бачить в цих подіях добру сторону як засіб визволення від «спадщини старих звичок і поглядів» (М. Грушевський). Тобто відносини між суб'єктами збройного конфлікту виступають як засіб оновлення внутрішньої організації структури суспільства.

Оскільки отримання результату війни відбувається як процес руху її учасників від однієї об'єктивної реальності до іншої, то виникає

закономірність цього процесу, яку можна пояснити через поняття «ідея війни». Ідея війни є модус поняття «соціальна (релігійна, політична, ідеологічна, економічна...) ідея», яке ввійшло до наукового вжитку вже в античній філософії через його початковий гносеологічний зміст (Демокріт, Платон). Новочасними мислителями вона розглядалася як конкретний зміст свідомості (Р.Декарт), як своєрідна ідеальна сутність, форма теоретичного знання (І. Кант). як форма об'єктивної реальності (Г. Гегель). Український філософ ХХ ст. П. Копнін стверджує, що ідея є втіленням гносеологічного ідеалу, бо вона в самій собі містить прагнення до практичного матеріального втілення, також вона містить знання про шлях і засоби своєї реалізації. Якщо ідея війни оволодіває суспільством (народом, нацією, партією, в державою) то вона перетворюється в «практичну ідею» (Г. Гегель), бо виконує активну функцію.

Усвідомлена і направлена діяльність суб'єкта війни по створенню нової соціальної реальності немислима без відповідної «технічності» ідеї війни як засобу досягнення перемоги. В цьому тріумф ідеї війни. Якщо немає перемоги, то ідея війни втрачає смисл, перетворюється в різновид соціальної утопії. А соціальна своєрідність ідеї війни як конкретного змісту загальнонаукового поняття «ідея» в тому, що воєнні знання переходять в технічну площину відтворення на практиці відносно нового технологічного проекту – війни як механізму і засобу зміни змісту буття людини. Соціальний зміст «технічності» ідеї війни має такі типи: перший тип – міркування, що співставляють властивості природних процесів із наявними в практиці соціально-технічними засобами війни. Такий підхід породжує задум можливого використання можливостей природи (територія, клімат, земні надра) як технічного засобу ведення війни. В тип технічних засобів ідеї війни також входять ті, що описують механізм даного процесу. Так виникають абстрактні моделі, що фіксують властивості війни як закономірного історичного явища духовної культури які через варіанти технологій включаються в конкретну предметну сферу ведення війни. Як ідеальні моделі такі ідеї можуть розглядатись з точки зору їх технічного вирішення (ідея використання процесу поділу урану для отримання енергії масового знищення соціальної і воєнної інфраструктури противника). Інший тип технічного змісту ідеї війни приводить до виникнення задуму про можливе використання цифрових технологій в ситуації збройного конфлікту. Отже, у своєму досконалому (відносно!) виді люба соціальна ідея як принцип втілюється в конкретну схему, алгоритм послідовних дій використання знань і вмій для вирішення практичної задачі. У свою чергу схема втілюється в конструктивному створенні механізму війни. Так соціальна ідея виступає елементом воєнної діяльності і розкриває її сутність через військову

ініціативу, проявом якої є мистецтво убивати. Соціальна ідея перетворюється в ідею війни на конкретному етапі історичного часу і сама стає нею. Тому розвиток інтелектуальної навички продукуванням новаторської воєнної думки, сформованої в ідею війни, є закономірним моду-сом та історичним мірилом суспільного процесу культурної транс-формації суспільства.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-490-0-18>

THE SOCIAL MYTH OF DONBAS: CONSTRUCTION OF THE IDENTITY AND THE RUSSIAN INFLUENCE

СОЦІАЛЬНИЙ МІФ ДОНБАСУ: КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА РОСІЙСЬКИЙ СЛІД

Kizyma M. B.

*Postgraduate student at the Department
of Theory and History of Culture
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine*

Кізіма М. Б.

*аспірант кафедри теорії
та історії культури
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Здобуття Україною Незалежності в 1991 році стало апофеозом багаторічної боротьби українського народу в ХХ столітті та є доко-наним фактом, що визначає українську дійсність останні 33 роки. Вона виборювалась у збройних визвольних змаганнях 20-х та 40-х роках, в культурно-мистецькій діяльності шістдесятників, чії ідеї вільного мистецтва були переплетені із суверенністю та незалежністю, а також дисидентського руху, що еволюційно заклав основи відродження демократичного політичного життя часів Перебудови в Радянському Союзі, чії представники 24 серпня 1991 року на засіданні Верховної Ради домоглись ухвалення Акту проголошення незалежності України.

Ці діячі та провідники українського народу мали чітке уявлення власного «Я», національної ідентичності, розуміли її часову протяж-ність та власне окремішність, унікальність буття.

Радянська комплексна програма по виведенню «homo soveticus» із її цінностями, світоглядом та «скрепами» зазнала краху разом із розпадом Союзу, але ностальгія за ним та створений навколо цього культ виник і породив новий соціальний міф доволі швидко. Володимир Путін, головний ідеолог й винуватець повномасштабної